

RECENZJE WYBRANYCH PRAC I WYDARZEŃ / REVIEWS OF SELECTED PUBLICATIONS AND EVENTS

JERZY KOSIEWICZ

Akademia Wychowania Fizycznego J. Piłsudskiego, Warszawa (Polska)

e-mail: jerzy.kosiewicz@awf.edu.pl

Wartości sztuk walki w świetle badań empirycznych¹ / Values of martial arts in the light of empirical research

Submission: 7.10.2006, acceptance: 11.11.2006

Wojciech J. Cynarski, *Recepcja i internalizacja etosu dalekowschodnich sztuk walki przez osoby ćwiczące*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2006, ss. 420.

Profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego dr hab. Wojciech Jan Cynarski jest już cenionym w kraju i na świecie ekspertem w zakresie dalekowschodnich sztuk walki, autorem książek dotyczących socjologii kultury fizycznej oraz globalnych zagadnień kulturowych. Jest mistrzem (*shihan*) drogi sztuk walki systemu *idōkan yōshin-ryū*, ciągle aktywnym trenerem i działaczem.

W opublikowanej ostatnio monografii przedstawia wyniki swych kilkuletnich badań prowadzonych zarówno w kraju, jak i w środowisku specjalistów od dalekowschodnich sztuk i sportów walki w Europie.

Warto podkreślić na wstępie, że w recenzjach wydawniczych profesorowie Ewaryst Jaskólski i Andrzej Szyszko-Bohusz zwrócili uwagę na wielką erudycję rzeszowskiego badacza. Jaskólski napisał m.in., że „Profesor W. Cynarski jest wielkim znawcą poglądów nt. edukacji w krajach Wschodu. Filozofia budō, jako w pewnym stopniu narzędzie, jest Mu znana chyba najlepiej spośród ludzi, jakich ja znam”. Zdaniem A. Szyszko-Bohusza, „Autor dokonuje w książce wielostronnej analizy dalekowschodnich sztuk walki oraz pochodnych od nich sportów walki i systemów samoobrony [...]. Problemem podstawowym rozprawy, rozpatrywanym przez Autora wieloaspektowo i wielowątkowo, z prawdziwą erudycją, jest postrzeganie i przyswajanie wartości etosowych przez nauczycieli dalekowschodnich sztuk walki oraz ich uczniów”.

Książką zainteresowane będą na pewno osoby zajmujące się humanistycznymi – kulturowymi, socjologicznymi, wychowawczymi, etycznymi, a nawet filozoficznymi aspektami dalekowschodnich sztuk walki oraz trenerzy i zawodnicy, a wśród nich uczniowie i studenci, dzieci i młodzież płci obojga. Powinna więc znaleźć zastosowanie w pedagogice kultury fizycznej, np. jako pozycja zalecana dla uczestników kursów instruktorskich i studiów trenerskich z zakresu sportów i sztuk walki.

Opiniowana praca jest niewątpliwie kontynuacją rozważań, zagadnień i założeń merytorycznych i metodologicznych monografii pt. *Teoria i praktyka dalekowschodnich sztuk walki w perspektywie europejskiej* (Wydawnictwo UR, Rzeszów 2004, 416 ss.).

Omawiana książka składa się z czterech głównych części: I. Ramy teoretyczne; II. Metodologia badań; III. Znaczenie ‘drogi’ budō dla instruktorów sztuk i sportów walki; IV. Postrzeganie sztuk walki przez młodzież ćwiczącą i niećwiczącą. Całość poprzedzają Wstęp i Wprowadzenie, a kończą – Podsumowanie, Spis tabel i ilustracji, Bibliografia, Załączniki, Indeks ważniejszych pojęć, terminów i skrótów, Indeks nazwisk, Résumé, Summary i Contents.

W pierwszej części zostały ukazane założenia teoretyczne i terminologiczne, określone główne pojęcia, którymi posługuje się autor pracy. Druga część zawiera opis zastosowanych metod jakościowych i ilościowych oraz idiografię i wyniki badań pilotażowych. W trzeciej z kolei analizowana jest „geografia popularności” sztuk walki, wypowiedzi trenerów, instruktorów –

¹ Pracę wykonano w ramach badań statutowych Ds.-106 nt. „Społeczne i kulturowe wartości sportu”, finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

nauczycieli dalekowschodnich sztuk walki oraz wyniki eksperymentu pedagogicznego. Na uwagę zasługują zebrane i przytoczone opinie wybitnych mistrzów-ekspertów, jak Lothar Sieber, Heribert Czerwenka-Wenkstetten i Roland J. Maroteaux. W czwartej części porównano natomiast wyniki badań w środowisku młodzieży trenującej w klubach i sekcjach na Podkarpaciu oraz młodzieży niećwiczącej ze szkół ponadpodstawowych z tego regionu. Wyniki zostały poparte profesjonalną analizą statystyczną.

Monografia nawiązuje do treści kilkuset tekstów, opracowań naukowych oraz do innych źródeł, jak prace źródłowe (starodruki i dzieła klasyczne, materiały archiwalne), niepublikowane prace magisterskie i doktorskie, wywiady i relacje bezpośrednie, źródła elektroniczne. Zestawione one zostały w cennej dla wszystkich wyżej wskazanych odbiorców Bibliografii (s. 329–358), gdzie znajdujemy liczne prace autorów zagranicznych, zachodnich i azjatyckich (głównie japońskich), oraz polskich z zakresu nauk o człowieku, kulturze i społeczeństwie, kultury fizycznej i samych sztuk walki.

Aneksy zawierają m.in. wzory narzędzi badawczych, jak: kwestionariusz wywiadu bezpośredniego pogłębionego w czterech wersjach językowych i kwestionariusze do badań sondażowych porównywanych grup młodzieży. Całość uzupełniają rzetelnie opracowane indeksy, wielce pomocne wobec wielkiej liczby pojawiających się nazwisk, nazw i pojęć – częstokroć pochodzenia azjatyckiego.

Praca ma przejrzystą strukturę. Wywód jest koherentny. Autor konsekwentnie używa pojęć w przyjętych, zdefiniowanych wcześniej znaczeniach. Zastosowanie interdyscyplinarnej, holistycznej perspektywy badawczej ułatwiło i uwierzytelniło opis, diagnozę, wyjaśnienie i zrozumienie badanych zjawisk z kręgu różnorodnych, wielce zróżnicowanych i wieloaspektowych sztuk walki, pozwoliło wnikać w ich kulturowe i antropologiczne podłoże. Szczególnie brzemienne w wartościowe rezultaty okazało się zastosowanie wachlarza komplementarnych metod – zarówno jakościowych (obserwacja uczestnicząca, wywiad pogłębiony i sądy eksperckie, analiza literatury przedmiotu), jak i ilościowych. Umożliwiło to dogłębną penetrację badanych zjawisk. Wyniki badań są niezwykle interesujące, dają obraz recepcji i internalizacji zespołu wartości różnych dróg w zależności od uprawianej sztuki walki bądź sportu walki.

Wyniki badań Cynarskiego mogą być wykorzystane zwłaszcza w kolejnych projektach dotyczących socjologii kultury (w zakresie dialogu kultur) i socjologii kultury fizycznej, etyki sportu, refleksji filozoficznej nad różnymi dziedzinami kultury fizycznej, teorii sportu, teorii rekreacji ruchowej i ogólnej teorii dalekowschodnich (i nie tylko) sztuk walki.

Novum stanowi nie tylko oryginalne podejście metodologiczne, ale też opis geografii sztuk walki (mapka centrów szkoleniowych, analiza popularności mistrzów, szkół i organizacji). Notabene Wojciech Cynarski jest też autorem prac o turystyce sztuk walki, które wiążą się z podjętym tu zagadnieniem.

Godny uwagi jest fakt znakomitego, profesjonalnego redakcyjnego i edytorskiego opracowania książki (korekty, struktura treści, układ aneksów, indeksy), a także jej wydzwięk estetyczny. Pełen ekspresji projekt okładki, złożony ze zdjęć z praktyki sztuk walki w Polsce i w Japonii, wprowadza czytelnika w klimat kultury dawnych i dzisiejszych wojowników.

Polecam osobom zainteresowanym wymienionymi tu tematami i dziedzinami lekturę tego pięknego i wartościowego poznawczo dzieła.

SUMMARY

This review presents the book entitled *Recepcja i internalizacja etosu dalekowschodnich sztuk walki przez osoby ćwiczące* by Wojciech J. Cynarski discussing the issue of perception and internalization of ethos values by far eastern martial arts teachers and their pupils.